

28 SEP. 1942

23 SEP. 1942

7

 Mappe 37
 Eksp. 24/9
 Arg.
 O. V. 1942
 Jfr.

N O R G E V A R T L A N D

2024

Oslo, den 24. september 1942.

KRISSOVERSIKT PR. 23. September kl. 20.

STALINGRAD-SLAGET HAR NU RAST I 55 dager og byen holder ennu stand. Tyskerne har nådd fram til byens utkanter og det forekommer voldsomme kataklyster. Det er samtidig over 14 dager siden tyskerne første gang klunngjorde at de var nådd fram til byens utkanter. I denne tiden må altså en vesentlig del av kampene ha foregått innen selve byområdet. Denne kjennsgjøring bekrefter den gamle erfaring at dersom en forsvarer virkelig vil forsvare en by lårnaktet uten noget som helst hensyn til om det blir uten tilbake på sten, er den et meget vanskelig objekt for en angriper å erobre. De våpen som i første rekke blir benyttet i Stalingrad er håndgranater, visir, flammekastere, brandflasker, maskinpistoler, granatkastere, bajonetter, øsser, kniver og liknende. I stedet for gatekomper hadde det hete "ruinløser", da alt som kan brenne er brent og alt som kan styrte sammen er styrte sammen under de innledende bombardementer. For russerne betyr ikke dette bare ulemper. De behøver ikke bli fordrevet av oppstående brander, og de er ikke utsatt for sammenstørtninger av bus. I disse ruiner biter russerne sig fast i hver eneste murblokk og hver eneste revne, og tyskerne må erobre byen meter for meter. De går også stadig til motangrep og de siste dagers meldinger går ut på at russerne har foretatt flere vellykkede motangrep og rensat en rekke gater for tyskere. Særlig harde kamper har det stått om en viktig høide som dominerer overgangen over elven. 50 tyske tanks blev kastet inn i slaget og fienden mistet halvparten av dem før de inntok høiden. Russerne gikk så til motangrep, og etter 5 timers heftige kamper, fantes det ikke en tysker igjen på høiden, når undtas de falne og døde. Andre meldinger går ut på at tyskerne lider kolossale tap idet mange avdelinger så å si er fullstendig utslattet. Tirsdag aften blev det meldt at tyskerne ikke hadde gjort nogen framgang i løpet av de siste 48 timer. Samtidig som russerne forsvarer sig med eventående seighet i selve Stalingrad, foretar Timosjenko et kraftig avlastningsangrep fra nord. Det gjelder for ham her å svekke tyskernes nordlige arm som omfatter Stalingrad fram til Volga. I Kaukasus fortsetter russernes iberdige forsvar og tyskerne kan i den forløpne uke ikke notere nogen framgang i dette avsnitt. Frammarsjen sør for Novorossijsk langs Svartehavskysten er fullstendig stoppet opp og tyskerne er kastet tilbake fra 3 viktige fjellpass. I Mosdokområdet nordvest for Grosnyj-oljefeltene har tyskerne møtt en motstand som de hittil ikke har klart å bryte. De er gang på gang blitt kastet tilbake og russerne går ofte til vellykkede motangrep. Moskvekorrespondenten til "Times" skriver at Terek-dalen er blitt den reneste dødsfelle for den tyske armés kjerne tropper. Hæren er der fremdeles, men første stadium i slaget om Kaukasus har endt i et tysk nederlag. Fra de andre avsnitt av påtfronten meldes det om livlig kampvirksomhet. Særlig heftig er kampene ved Voronezj, hvor russerne stadig går til angrep. Ifølge de siste meldinger er russerne gått over Don på ennu et sted og har gjenerobret en viktig stilling. På finskefronten er kampene atter blussat opp.

PRODUKSJONSMINISTER OLIVER LYTTLETON har igjen minnet den britiske allmenhet om de dager, som skulde bli avgjørende for krigens utfall for England og dets allierte. I en tale i Sheffield erklærte han at hans spådom fremdeles står ved makt. Det var ennu 20 dager tilbake, og hvis Sovjetunionen ennu kunde motsette sig det tyske press ved Stalingrad og i Kaukasus i disse tre uker, vilde krigen for alvor kunne begynne og få en for de allierte gunstig utvikling.

DET BRITISKE LUFTOFFENSIV MOT TYSKLAND FORTSETTER. Natt til 17. sept. angrep store styrker Ruhr-området. Samtidig blev det rettet angrep mot området rundt Wiesbaden. Natt til søndag var store styrker britiske fly over Syd- og Vest-Tyskland. En avdeling svære bombefly angrep mål ved München og det oppstod store brander. En annen avdeling angrep industrielle sentra i Saar-dalen. Under disse og andre operasjoner over okkupert område savnes 10 bombefly. Det britiske flyvåpen anvender nu bomber som veier 4.000 kg. London-avisen "News Chronicle" understreker betydningen av de økende angrep mot Tysklands transportsystemer. Hvis Tysklands jernbåner kan bringes i alvorlig forvirring, vil den tyske militærmaskin stå i fare for å bryte sammen. Det er derfor det britiske flyvåpen i de siste måneder har vist kommunikasjonene så meget av sin oppmerksomhet, og i det har de hatt stort hell med sig. Hitler blir nu mer og mer avhengig av kanaler og kysttrafikk, men også her er han utsatt for stadige angrep. Om natten legger våre bombefly miner rundt kystene hans og om dagen blir hans skip og ferjer herjet og beskyttet med maskingever og ofte senket. For hver dag som går blir Hitlers transport problem vanskeligere. - Et felleskommunikat fra det britiske admiraltet og luftministeriet om minelegging i fiendtlige farvann sier at det britiske flyvåpen legger flere miner for hver måned som går. Fly har lagt miner i Kieler-kanalen og de nøie bevoktede farvann i Østersjøen.

IDET FJERDE ØSTEN er det ikke inntruffet begivenheter som har forendret situasjonen. På New Guinea holdes fremdeles de japanske styrker som over Owen Stanley-fjellene forsøker å trengte fram mot Port Moresby. På Salomon-øyene er det lykkes japanerne å landsette en del tropper, og det foregår nu heftige kamper der. I China er situasjonen uforandret.

I EGYPT ER DET FREMDELES STILLE. Det har været patrulje-virksomhet og artilleri-dueller. De allierte flystyrker fortsetter sine uopphørlige angrep mot fiendens forsyningsbaser. I løpet av 8 dager er Tobruk bombardert 7 ganger. Likeledes er Benghazi og havner på Kreta været utsatt for angrep.

PÅ MADAGASKAR FORTSETTER KAMPENE. etter at den franske guvernør hadde avvist de britiske våpenstillstandsbetingelser. Britiske styrker er gått i land på østkysten og britiske tropper er ifølge de siste meldinger i ferd med å omringe hovedstaden Antananarivo.

MELDINGEN OM ALLIERT KONVOIKALSKROFF I ATLANTERHAVET er kjempemessig overgått. Forklaringen er visstnok den at utenlandske journalister i Berlin for flere dager siden fikk beskjed om at man ventet en viktig kringjoring. Det var ingen tvil om at det var Stalingrads fall man ventet. Da imidlertid byen ikke falt blev det nødvendig å servere en annen "stor" nyhet og konvoi-historien så dagens lys.

DE SVENSKKE KOMMUNIVALG. Ifølge de foreløpige optellinger har kommunistene erobret 16 mandater og nazistene tapt de to de hadde fra før.

DE SISTE MELDINGER OSNDAG AFTEN bringer intet nevneverdig nytt. Ved Stalingrad fortsetter marsjall Timosjenko sine kraftige avlastningsangrep nord for byen. Det går rykter om at von Bock er falt i unåde og avskjediget. Men ryktene er ikke bekreftet. - Når det gjelder konvoislaget i Atlanterhavet er de tyske meldinger fullstendig forvirrede og solvotsigende. Den første versjon gikk ut på at 38 skip og 4 jagere skulde være senket. Den annen versjon forteller at 36 skip på tilsammen 241.000 tonn gikk til bunns. Den tredje versjon endelig beretter hvor vanskelig det er å angripe konvoier og hvor store tap angriperen har. Den slutter med å si at 25 skip blev senket. - Det foretas masse-arrestasjoner over hele det uokkuperte Frankrike. På flere steder nekter politifolkene å lytte ordre. - På Madagaskar behersker nu britiske tropper veien fra Diego Suarez til Majunga. - Britiske fly angrep natt til onsdag fabrikker og kommunikasjoner i Frankrike og Holland. - Folkene på Balkan mister mer og mer troen på at akselmaktene kan vinne denne krigen.

OGSÅ VI FEIRER EN TO-ÅRS DAG.

Krigen i Norge faller i tre klare avsnitt.

Fra 9. april til 9. juni 1940 kjempet norske soldater med våpen i hånd. Hvor stor militær betydning dette hadde, vet vi ennå ikke fullt ut. Men sikkert er det, at Hitler her møtte meget alvorligere motstand enn han hadde ventet, og vi gjorde vårt til å forstyrre hans store tåneplan. I disse to månedene traff vi et valg som vi aldri vil ønske ugjort.

Fra 9. juni til 25. september prøvde vi å finne vår livsform under okkupasjonen. Alle byggende krefter i landet samlet seg om Administrasjonsrådet. Vi mobiliserte våre endelige resurser og tok til å bygge ut det illegale apparatet. I tillit til at tyskerne ville respektere folkeretten, førte våre ansvarlige politikere forhandlinger om en midlertidig ordning av statsstyret. Det var forsøk som det dengang var verdt å gjøre under de daværende forhold. Men da vi så etterhvert oppdaget hva det vil si å være hertatt av nasister, brøt vi alle broer i tide. Det er som Worm-Müller har sagt: I denne tiden fant det norske folk sin sjel.

Så måtte den 25. september 1940 komme. Vi trenger ikke idag å gi noen skildring av 2 års forræderstyre. En liten klikk forbrytere har sunket dypere og dypere i alle hederlige menneskers forakt, mens det norske folk har opplevet den mest heroiske tid i sin historie. Alle kjempende nordmenn, fra dem som satte livet inn her på hjemmefronten og til den som lar denne avisen gå videre raskt og trygt, har sin del av æren. Quisling har lovet: Norge skal ikke bare bli fritt, det skal bli stort. Vi nordmenn vet og har vist, at nettopp da vi mistet vår frihet, syntet det seg at vi er et stort folk.

Derfor feirer vi minnet om den 25. september 1940, dagen som skapte klare linjer.

JEFPE STENERSEN I BARONENS SENG.

Vi har fått tak i et meget innholdsrikt dokument som i sin helhet ville fylle minst fire numre av vår lille avis. Vi må derfor nøye oss med et sammentrengt referat. Det er en innberetning av 18. januar 1942 fra daværende ekspedisjonssjef i Innenriksdepartementet NS-mann Vries-Hassel om hans partifelle daværende ordfører i Aker Edvard Stenersen. Her kommer hovedinnholdet.

Ved sin utnevning til ordfører i Norges største landkommune var Edvard Stenersen bilselger hos Sørensen og Balchen. Her klarte han aldri å oppnå årsinntekt på mer enn et par tusen kroner, og han hadde ikke klart seg, dersom han ikke spædde på med renter av arvet formue. Som ordfører fikk han følgende inntekter:

Ordførerergodtgjørelse (fastsatt før 25-9-40)....	Kr. 7.200
Styreformann i Aker Elektrisitetsverk.....	" 2.100
Styremedlem i Akersbanene.....	" 700
Styremedlem i A/S Ekebergbanen.....	" 2.000
Tilsammen.....	Kr. 12.000

Dette var selvfølgelig ikke nok. 18. juni 1941 ble Stenersen arbeidsdirektør i Sosialdepartementet med lønn kr. 11.900. Dermed hadde han tilsammen næsten kr. 24.000. I skriv til Innenriksdepartementet av 24. juli 1941 krevde han ordførerergodtgjørelsen forhøyet til kr. 21.000 så hans samlede inntekt ville nærme seg kr. 37.000. Av en eller annen grunn fikk han ikke sin vilje her. Derimot fikk han 27. august 1941 kr. 4.400 i ekstragodtgjørelse som arbeidsdirektør. Da han sluttet som arbeidsdirektør ble hans lønn nyordnet på følgende måte:

Forhøyet ordførerergodtgjørelse.....	Kr. 20.000
Styreformann i A/S Holmenkollbanen..	" 3.500
Styreformann i Akersbanene.....	" 2.100
Styremedlem i A/S Ekebergbanen.....	" 2.000
Styremedlem i Aker Elektrisitetsverk	" 1.000
Tilsammen.....	Kr. 28.600

Som medlem av de forskjellige styrever har han oppnevnt seg selv. På Elektrisitetsverkets bekostning kjøpte han bil til kr. 19.000, som bare skal brukes av ordføreren personlig. Til privatbolig har han innredet Aker kommunes eiendom Nedre Skøyen, med 5 store stuer, 7 soveværelser, 2 bad, 4 værklosetter, sjunkerbolig, garasje til 2 biler o.s.v. De 4 familier som hadde bjas der sin før, ble kastet ut. En foreløpig beregning avslår utgiftene til privatboligen til kr. 250.000. Arbeidet ble satt i gang under navn av "restaurering", uten noen bevilgning eller godkjenning av fylkesrådmannen. En ren basentall er det da at Stenorsens også brukte ca. kr. 3.500 til en sportshytte ved Langlivandset.

Som vannverkschef i Aker ansatte han sin bror ingeniør Thorleif Stenorsen. Så avskjediget ordføreren Aker kommunes tekniske rådmann og utnevnte - via varaordfører Armann - broder Thorleif til teknisk rådmann. Hans rådmannslønn ble kr. 3.000 mer enn normalt. En rekke mindre korupsjonstilfeller har vi ikke plass til.

Typisk for forbrytelsesantallet er en slik bemerkning i skrift av 3. november 1941 til kommunestyret fra herr ordføreren: "Jeg finner jeg meg ikke forpliktet til å delaktiggjøre revisjonen i mine disposisjoner."

Ekspedisjonssjef Vries-Hassel konkluderer med å innstille ordføreren Stenorsen til suspensjon inntil undersøkelsen er avsluttet.

Så langt ekspedisjonssjefens innberetning. Vi understreker på ny at dette ikke er de venlige ondskapsede jessingskreener, men opplysninger fra førsteklases NB-kilde.

Det mest interessante ved saken er likevel resultatet. Ordføreren Edvard Stenorsen ble i februar i år karriseret til fylkesmann i Oslo og Akershus og etterfulgt som ordfører i Aker av rådmann Thorleif Stenorsen. For minister Hegelin holder sin blind over sine folk. Han ekspedisjonssjef Vries-Hassel ble forvist fra sin sentrale stilling som ekspedisjonssjef i Innenriksdepartementet til Hedmark som fylkesmann der, til trøst for herr fylkesmannen i hans ensomhet, skal vi sende ham dagens nummer av NORGE VÅRT LAND.

FRA ELMERREDELSSEN.

Siden august måned har det vært forsett forhandlinger i kirkestriden. Professor Hallenby og domprost Nygen har under disse forsøk hatt muntlige konferanser med minister Skancke og ekspedisjonssjef Feyling. Det 15. august skrev Skancke og Feyling under på at biskop Berggrav skulle frigis ubetinget og straks. Dette har nemlig vært kirkens absolutte betingelse for forhandlinger. Quisling underkjente Skanckes og Feylings erklæring, og krevde en erklæring fra kirkens menn om at kirken tok avstand fra den politiske front mot Landets regjering. Hallenby og Nygen satte opp i konseptform et utkast, som de ville forelegge bispene med spørsmål om de på kirkens vegne ville avgi den e erklæring. Via ekspedisjonsmakten fikk Feyling tak i konseptet og sendte det til Quisling. I regjeringens møte ble det forordnet til gjensidighet, og i den nye form sendte Quisling det til bispene og spurte om de ville skrive ut r. Han skremte seg ikke for å kalle det den erklæring som var sett opp av Hallenby og Nygen. Han lovet også bispene at de skulle få forelegge denne nye erklæring for Berggrav til underskrift. En slik øvindel gikk bispene selvfølgelig ikke med på. Skancke har innbudt bispene til nytt møte, som de har avslått alle forhandlinger for Berggrav er ledet. Nå er bispene av politiet nektet hjemreise tillatelse med jernbanen.

UNDER "TRINNINGEN" OG UNDER REISER FRA OG TIL STEVRET VIL QUISLING GÅSE SÅLE REISER REI LIGHET TIL PROVOKASJONER. DET BRØTE SVAR VI KAN GI DEM ER VÅR KOLDE FORANT OG FRYGGE RO.

Et navn i utide som en nordmann i farsland.